

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์จำนวน 169 ชุด มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

1. สภาพทั่วไปของแรงงานเด็ก

1.1 ข้อมูลเบื้องต้นของแรงงานเด็ก

1.1.1 เพศ

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างแรงงานเด็กที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นหญิงมากกว่าชาย กล่าวคือ พบว่ามีแรงงานเด็กที่เป็นหญิงถึง 126 คน คิดเป็นร้อยละ 74.6 ส่วนแรงงานเด็กชายมีเพียง 43 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 ดังตารางที่ 1

1.1.2 อายุ

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พบว่ามีอายุปัจจุบันตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปถึงอายุ 19 ปี โดยกลุ่มอายุตั้งแต่ 14-16 ปี คิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ 48.5 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 17-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.2

1.1.3 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง จากการศึกษพบว่าแรงงานเด็กส่วนมากเป็นผู้ที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ร้อยละ 82.8 และแรงงานเด็กผู้ที่จบการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) คิดเป็นร้อยละต่ำสุด คือ ร้อยละ 1.2

1.1.4 สถานภาพสมรส

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ยังไม่ได้แต่งงาน โดยคิดเป็นร้อยละ 89.9 รองลงมาคือ ผู้ที่แต่งงานแล้วและอยู่ร่วมกันกับคู่สมรส ศึกษารายละเอียด

1.1.5 อาชีพหลักของครอบครัว

อาชีพหลักของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนมากแล้วครอบครัวของแรงงานเด็กที่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การทำไร่ ทำนา คิดเป็นร้อยละสูงสุด รองลงมาคือ ครอบครัวของแรงงานเด็กที่มีอาชีพหลักในการรับจ้าง โดยคิดเป็นร้อยละ 57.4 และ 32.0 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละของแรงงานเด็ก จำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
เพศชาย	43	25.4
เพศหญิง	126	74.6
อายุ		
11 - 13	9	5.3
14 - 16	82	48.5
17 - 19	78	46.2
ระดับการศึกษา		
ชั้นประถมศึกษา	140	82.8
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	24	14.2
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	3	1.8
ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ	2	1.2
สถานภาพสมรส		
โสด	152	89.9
แต่งงานและอยู่ด้วยกัน	14	8.3

(ต่อตารางที่ 1)

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แยกกันอยู่	1	0.6
ห่อ/ห่มผ้า	2	1.2
<u>อาชีพหลักของครอบครัว</u>		
เกษตรกรรม	97	57.4
รับจ้าง	54	32.0
ค้าขาย	16	9.5
อื่น ๆ	2	1.2

1.1.6 ภูมิลาเนาเดิม

จากการศึกษาพบว่าแรงงานเด็กที่มีภูมิลาเนาเดิมอยู่ในอำเภอเมือง จ.ขอนแก่น โดยอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละสูงสุดคือ 47.9 รองลงมาได้แก่ แรงงานเด็กที่มีภูมิลาเนาอยู่ในเขตอำเภออื่นๆ ของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีร้อยละเท่ากับผู้ที่ภูมิลาเนาเดิมอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 24.3 แสดงว่าตลาดงานในจังหวัดขอนแก่นมิได้รองรับเฉพาะแรงงานเด็กภายในจังหวัดเอง ยังรองรับแรงงานเด็กจากจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าแรงงานเด็กที่มีภูมิลาเนาจากภาคอื่น ๆ ด้วย

1.1.7 จำนวนแรงงานและจำนวนแรงงานเด็กภายในครัวเรือน

สมาชิกวัยแรงงานของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในที่นี้หมายถึง สมาชิกที่มีอายุอยู่ระหว่าง 15-60 ปีที่สามารถทำงานได้ จากการศึกษพบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่มีสมาชิกวัยแรงงานอยู่ระหว่าง 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมาคือ ครัวเรือนที่มีสมาชิกวัยแรงงาน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนแรงงานเด็กในแต่ละครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนที่มีแรงงานเด็ก ซึ่งออกไปทำงานที่อื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมของครัวเรือน จำนวน 1-2 คน คิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ 73.3 รองลงมาคือ ครัวเรือนที่มีแรงงานเด็กจำนวน 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 นอกจากนี้ยังพบว่า ครัวเรือนที่ไม่มีแรงงานเด็กไปทำงานที่อื่นเลยมีเพียงร้อยละ 3.6 เท่านั้น ในขณะที่ครัวเรือนส่วนใหญ่มีแรงงานเด็กออกไปทำงานที่อื่น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 96.6 และยังพบว่าครัวเรือนมีจำนวนแรงงานเด็กโดยเฉลี่ย 1.85 คน หรือ 1-2 คนเท่านั้น

1.1.8 ฐานะเศรษฐกิจของครัวเรือน

ในที่นี้พิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนแรงงานเด็กจากพื้นที่ถือครองและแหล่งรายได้ของครัวเรือนของครัวเรือน เพราะแรงงานเด็กเหล่านี้เป็นแรงงานที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน ผู้วิจัยจึงมีสมมติฐานว่า ครัวเรือนที่มีอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นพื้นที่ถือครองจึงเป็นตัวบ่งชี้ถึงฐานะเศรษฐกิจ พื้นที่ถือครองของครัวเรือนแรงงานเด็กในปัจจุบัน พบว่าครัวเรือนที่ไม่มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองเลย คิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ 33.7 สำหรับครัวเรือนที่มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองนั้น พบว่าครัวเรือนที่มีพื้นที่น้อยที่สุดคือ 1 ไร่ และมากที่สุดคือ 90 ไร่ เมื่อพิจารณาพื้นที่ถือครองโดยแบ่งเป็นช่วง พบว่า กลุ่มที่มีพื้นที่ถือครองตั้งแต่ 10-19 ไร่ คิดเป็นร้อยละสูงสุด รองลงมาคือ ประมาณ 1-9 ไร่ ขณะที่พบว่าพื้นที่ถือครองเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 10.488 ไร่ ดังรายละเอียดจากตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ร้อยละของแรงงานเด็ก จำแนกตามภูมิลำเนาเดิม ที่ตั้งของครัวเรือน จำนวนแรงงาน และจำนวนแรงงานเด็ก

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภูมิลำเนา		
อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	81	47.9
อำเภออื่น ๆ ในจังหวัดขอนแก่น	41	24.3

(ต่อตารางที่ 2)

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จังหวัดอื่น ๆ ในภาคอีสาน	41	24.3
จังหวัดในภาคอื่น ๆ	6	3.5
ที่ตั้งของครัวเรือน		
นอกเขตเทศบาล	117	69.2
ในเขตเทศบาล	52	30.8
จำนวนวัยแรงงาน		
1 - 3	51	30.2
4 - 6	94	55.6
7 - 9	24	14.2
จำนวนแรงงานเด็ก		
ไม่มี	3	3.6
1 - 2	124	73.3
3 - 4	36	21.3
5 คนขึ้นไป	3	1.8

จากการศึกษาพบว่า ในปี 2534 นอกจากรายได้ของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ครัวเรือนส่วนใหญ่ยังมีรายได้จากแหล่งอื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 86.4 ในขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีรายได้จากแหล่งอื่นเลย คิดเป็นร้อยละ 13.6

เมื่อพิจารณาถึงแหล่งรายได้ต่าง ๆ แล้วพบว่ารายได้ที่มากมาจากการรับจ้าง ไม่ว่าจะเป็นเงินเดือนหรือค่าจ้างก็ตาม คิดเป็นร้อยละสูงสุด รองลงมาคือ รายได้จากการเกษตร อันได้แก่ การขายผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละของแรงงานเด็ก จำแนกตาม ฐานะเศรษฐกิจของครัวเรือน

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้ที่ถือครอง (ไร่)		
0	57	33.7
1 - 9	34	20.1
10 - 19	39	23.1
20 - 29	23	13.6
30 - 90	13	7.7
ไม่ตอบคำถาม	3	1.8
แหล่งรายได้ของครัวเรือน		
ไม่มี	23	13.6
เกษตรกรรม	22	13.0
รับจ้าง	89	52.7
ค้าขาย	9	5.3
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	5	3.0
ค่าเช่า	1	0.6
อื่น ๆ	20	11.8

1.2 สถานภาพของแรงงานเด็ก

1.2.1 ประเภทของงานที่ทำ

จากการศึกษาพบว่าแรงงานเด็กที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมือง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานอยู่ตามร้านค้าต่าง ๆ อันได้แก่ ร้านขายของชำ ร้านขายเสื้อผ้า

เป็นต้น รองลงมาคือ กลุ่มที่ทำงานในโรงงาน ได้แก่ โรงงานสิ่งทอต่าง ๆ และกลุ่มที่ทำงานด้านการให้บริการต่าง ๆ เช่น บริการซ่อมรถ ซ่อมเครื่องไฟฟ้า ฯลฯ เป็นต้น

1.2.2 ตำแหน่งหรือลักษณะงานครั้งแรก

ตำแหน่งหรือลักษณะงานในหน้าที่ที่ทำการครั้งแรก พบว่า ตำแหน่งพนักงานประจำสำนักงาน คิดเป็นร้อยละต่ำสุด และตำแหน่งอื่น ๆ ที่มีได้อยู่ในตัวเลือกของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย คิดเป็นร้อยละสูงสุด ซึ่งตำแหน่งดังกล่าว เช่น การทำงานบ้าน เลี้ยงเด็ก เป็นต้น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 61.5 และตำแหน่งในฐานะพนักงานฝ่ายผลิตระดับลูกมือ/กรรมกร คิดเป็นร้อยละรองลงมาคือ 32.0

1.2.3 อัตราค่าจ้างครั้งแรก

เมื่อพิจารณารายได้หรืออัตราค่าจ้างครั้งแรกของแรงงานเด็กที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมือง พบว่า กลุ่มที่ได้รับเงินค่าจ้างครั้งแรกเป็นเงินประมาณ 600-1,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละสูงสุด รองลงมาคือ ผู้ที่ได้รับค่าจ้างครั้งแรกเป็นเงินประมาณ 1,100-1,500 บาทต่อเดือน นอกจากนี้ยังพบว่า อัตราค่าจ้างที่ต่ำที่สุดที่แรงงานเด็กได้รับคือ 200 บาทต่อเดือน และอัตราค่าจ้างที่สูงที่สุดที่ได้รับ คือ 3,500 บาทต่อเดือน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละของแรงงานเด็ก จำแนกตามประเภทของงาน ตำแหน่งงานที่ทำการครั้งแรก และอัตราค่าจ้างที่ทำการครั้งแรก

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประเภทของงาน		
งานก่อสร้าง	9	5.3
งานโรงงาน	50	29.6
งานร้านค้า	60	35.5
งานด้านบริการ	50	29.6

(ต่อตารางที่ 4)

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่งงานที่ทำครั้งแรก		
พนักงานประจำสำนักงาน	1	0.6
พนักงานฝ่ายผลิต ระดับหัวหน้า	2	1.2
พนักงานฝ่ายผลิต ระดับลูกมือ/กรรมกร	54	32.0
พนักงานทำความสะอาด	8	4.7
อื่น ๆ (ทำงานบ้าน, เลี้ยงเด็ก ฯลฯ)	104	61.5
อัตราค่าจ้างครั้งแรก		
200 - 500	16	9.5
600 - 1,000	86	50.9
1,100 - 1,500	50	29.6
1,600 - 2,000	9	5.3
2,100 - 2,500	6	3.6
2,600 - 3,000	1	0.6
3,100 - 3,500	1	0.6

1.2.4 ปีที่ย้ายออกมาทำงาน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เริ่มออกทำงานนอกครัวเรือนครั้งแรกในช่วงปี พ.ศ.2532 เป็นต้นมา โดยมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาเรื่อย ๆ และพบว่าเมื่อปี พ.ศ. 2535 มีแรงงานเด็กออกมามีงานมากที่สุด รองลงมาคือ ปี พ.ศ.2534 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 39.1 และ 34.3 ตามลำดับ

1.2.5 แหล่งข่าวที่ทราบตลาดงาน

เกี่ยวกับแหล่งข่าวที่ทำให้แรงงานเด็กทราบเรื่องการรับสมัครงานของงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน พบว่าร้อยละสูงสุดเป็นการทราบมาจากพี่น้อง รองลงมาคือ ทราบจากเพื่อนบ้านและจากการติดต่อด้วยตนเองตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30.2, 27.8 และ 24.3 ตามลำดับ

1.2.6 ชนิดของรายได้

ในปัจจุบันพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีอัตราค่าจ้างที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป คือเป็นรายวัน เป็นรายเดือน และเป็นรายชิ้นงาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าแรงงานเด็กส่วนมากได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน คิดเป็นร้อยละ 68.6 รองลงมาคือ ได้รับค่าจ้างเป็นรายวันและรายชิ้นตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาร้อยละ 79.3 ไม่ได้เป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน มีแรงงานเด็กเพียง 35 คน ที่เป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานคิดเป็นร้อยละ 20.7 ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวน ร้อยละของแรงงานเด็ก จำแนกตามปีที่ย้ายออกมาทำงาน แหล่งข่าวที่ทำให้ทราบตลาดงาน สมาชิกสหภาพแรงงาน ประเภทของรายได้

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>ปีที่ย้ายออกมาทำงาน</u>		
2527	1	0.6
2528	1	0.6
2529	2	1.2
2530	5	3.0
2531	3	1.8
2532	7	4.1
2533	26	15.4
2534	38	34.3
2535	66	39.1

(ต่อตารางที่ 5)

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>แหล่งข่าวที่ทำให้ทราบตลาดงาน</u>		
พ่อ-แม่	22	13.0
ครู	2	1.2
เพื่อนบ้าน	47	27.8
ญาติ	51	30.2
สื่อมวลชน	3	1.8
ติดต่อด้วยตนเอง	41	24.3
อื่น ๆ	3	1.8
<u>สมาชิกสหภาพแรงงาน</u>		
เป็นสมาชิก	35	20.7
ไม่เป็นสมาชิก	134	79.3
<u>ประเภทรายได้</u>		
รายวัน	51	30.2
รายเดือน	116	68.6
รายชิ้นงาน	2	1.2

1.2.7 สวัสดิการและผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการได้รับสวัสดิการหรือผลประโยชน์ต่างๆ ที่ลูกจ้างพึงได้รับจากนายจ้าง พบว่า สวัสดิการด้านอาหารและเครื่องดื่ม เป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างส่วนมากได้รับจากนายจ้างคิดเป็นร้อยละ 54.4 รองลงมาคือ มีวันหยุดโดยไม่หักเงินค่าจ้าง

คิดเป็นร้อยละ 52.7 ส่วนสวัสดิการด้านยานพาหนะเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างได้รับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละเพียง 8.9 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละของแรงงานเด็ก จำแนกตามประเภทสวัสดิการ

สวัสดิการ	จำนวน (คน)		ร้อยละ	
	ได้รับ	ไม่ได้รับ	ได้รับ	ไม่ได้รับ
อาหาร-เครื่องดื่ม	92	77	54.4	45.6
ยานพาหนะ	15	154	8.9	91.1
ที่พักอาศัย	78	91	46.2	53.8
เสื้อผ้าชุดทำงาน	46	123	27.2	72.8
โบนัส/แตะเอีย	54	115	32.0	68.0
*สิ่งของ/รหัสพิเศษ	55	113	32.5	66.9
ค่ารักษาพยาบาล	80	89	47.3	52.7
วันหยุดโดยไม่หักค่าจ้าง	89	80	52.7	47.3

* มีผู้ไม่ตอบคำถามนี้ คิดเป็นร้อยละ 0.6

2. รูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานเด็ก

2.1 รูปแบบของการเคลื่อนย้ายแรงงานเด็ก

2.1.1 สาเหตุการย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน ในเขตเมืองของแรงงานเด็ก

จากการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุหรือเหตุผลที่ทำให้แรงงานเด็กเหล่านั้นต้องเข้ามาทำงานในเขตเมือง พบว่าเหตุผลสำคัญคือ ความต้องการที่จะหารายได้เพื่อช่วยเหลือครอบครัวของตน คิดเป็นร้อยละ 65.7 รองลงมาคือ กลุ่มที่ต้องการหาประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 12.4 และอีกกลุ่มที่มาตามคำชักชวนของเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 7.1

2.1.2 รูปแบบการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมือง

เกี่ยวกับรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานเด็กที่เดินทางไปทำงานนั้นพบว่า ส่วนใหญ่จะเดินทางไปกลับระหว่างที่บ้านกับที่ทำงานทุกวัน ซึ่งสัมพันธ์กับระยะทางระหว่างบ้านกับที่ทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่ห่างกันเพียงประมาณ 1-10 กม. เท่านั้น รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่ได้เดินทางไปกลับแต่เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองเมื่อพิจารณาถึงระยะทางระหว่างบ้านและที่ทำงานของแรงงานเด็ก พบว่า แรงงานเด็กส่วนมากทำงานอยู่ห่างจากบ้านราว 1-10 กม. คิดเป็นร้อยละ 47.3 รองลงมาคือ แรงงานเด็กที่ทำงานอยู่ห่างจากบ้านราว 11-20 กม. คิดเป็นร้อยละ 15.4 ซึ่งก็สอดคล้องกับที่พบว่าส่วนมากแรงงานเด็กมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาล ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงจำนวน ร้อยละของแรงงานเด็ก จำแนกตามเหตุผลที่เข้ามาทำงานในเขตเมือง ลักษณะการเดินทางมาทำงาน และระยะทางระหว่างบ้านกับที่ทำงาน

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เหตุผลที่เข้ามาทำงาน		
ต้องการรายได้เพิ่ม	111	65.7
อยากได้ประสบการณ์จากการทำงาน	21	12.4
เพื่อนชักชวน	12	7.1
ต้องการท่องเที่ยว	10	5.9
อื่น ๆ	9	5.3
ไม่ตอบคำถาม	6	3.6
ลักษณะการเดินทาง		
ไป-กลับทุกวัน	84	49.7
ไป-กลับทุกสัปดาห์	4	2.4

(ต่อตารางที่ 7)

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไป-กลับทุกเดือน	27	16.0
ย้ายมาอาศัยอยู่ในเมือง	53	31.4
ไม่ตอบคำถาม	1	0.6
ระยะทางระหว่างบ้านกับที่ทำงาน		
1 - 10	80	47.3
11 - 20	26	15.4
21 - 30	9	5.3
31 - 40	7	4.1
41 - 50	8	4.7
51 - 60	1	0.6
61 - 70	5	3.0
71 - 80	3	1.8
81 - 90	2	1.2
91 -100	2	1.2
ไม่ตอบคำถาม	26	15.4

2.1.3 เปรียบเทียบตามเพศ

จากการศึกษาพบว่าแรงงานเด็กที่เป็นหญิง มักเดินทางมาทำงานในเขตเมืองทุกวัน แบบเข้าไปเย็นกลับ คิดเป็นร้อยละถึง 49.6 รองลงมาได้แก่ การที่แรงงานเด็กหญิงย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตเมือง คิดเป็นร้อยละ 31.2 ขณะที่อีกราวร้อยละ 17.6 เป็นการเดินทางไป-กลับระหว่างเมืองหมู่บ้านทุกเดือน จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าแรงงานเด็กเพศหญิงส่วนมากย้ายเข้ามาทำงานในเขตเมืองในลักษณะย้ายชั่วคราว ส่วน

แรงงานเด็กเพศชายนั้น พบว่ามีรูปแบบการย้ายถิ่นคล้ายคลึงกับเพศหญิง กล่าวคือร้อยละ 51.2 ของแรงงานเด็กชายเดินทางไป-กลับทุกวันระหว่างเมืองกับหมู่บ้าน และร้อยละ 32.6 และ 11.6 เป็นการตั้งถิ่นฐานในเขตเมืองและเป็นกลุ่มเดินทางไปกลับทุกเดือนตามลำดับ อย่างไรก็ตามก็ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.1.4 เปรียบเทียบตามกลุ่มอายุ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แรงงานเด็กทุกกลุ่มอายุคือ กลุ่มอายุ 11-13, 14-16 และ 17-19 ปี ส่วนมากย้ายเข้ามาทำงานแบบเข้าไปเย็นกลับ รองลงมาได้แก่การย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตเมือง ซึ่งพบมากในกลุ่มอายุ 17-19 ปี และ 14-16 ปี ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 35.1 และ 30.5 ตามลำดับ ส่วนที่เดินทางไป-กลับทุกเดือนพบบ้างในกลุ่มอายุ 17-19 ปี อย่างไรก็ตามก็ไม่พบเลยว่าแรงงานเด็กกลุ่มอายุ 11-13 ปี ที่เข้ามาทำงานแล้วไป-กลับทุกอาทิตย์ หรือทุกเดือนคงมีเฉพาะที่ไป-กลับทุกวันและพักอาศัยอยู่ในเขตเมืองเลย เมื่อทดสอบความสัมพันธ์พบว่า กลุ่มอายุของแรงงานเด็กที่เข้ามาทำงานในเขตเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 8 และ 9

2.1.5 เปรียบเทียบตามระดับการศึกษา

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาที่แรงงานเด็กจบสูงสุดกับรูปแบบการย้ายเข้ามาทำงานในเขตเมืองของแรงงานเด็กพบว่า แรงงานเด็กที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาส่วนมากแล้วเข้ามาทำงานในเมืองแบบไปเช้ากลับเย็น เป็นร้อยละมากที่สุดคือ 54.0 รองลงมาได้แก่ เข้ามาทำงานในเมืองแล้วพักอาศัยหรือตั้งถิ่นฐานในเมือง คิดเป็นร้อยละ 28.8 มีเพียงร้อยละ 15.1 ของแรงงานที่จบชั้นประถมมาทำงานแบบอยู่เป็นเดือนจึงกลับบ้านทุกเดือน ในขณะที่พบว่ากลุ่มแรงงานเด็กที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) ส่วนมากถึงร้อยละ 50.0 พักอาศัยอยู่ในเขตเมืองเลยมีเพียงร้อยละ 20.8 ที่ไป-กลับทุกเดือน ส่วนผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) นั้น พบว่า เป็นแรงงานที่เข้ามาทำงานแบบไป-กลับทุกวัน, ทุกสัปดาห์และทุกเดือนเป็นร้อยละพอ ๆ กัน ไม่พบว่าแรงงานเด็กเข้ามาตั้งบ้านเรือนหรืออาศัยอยู่ในเขตเมืองเลย ซึ่งรูปแบบการเข้ามาทำงานในเขต

เมืองของแรงงานเด็กนั้น มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของแรงงานเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 8 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานเด็กกับเพศ

รูปแบบการย้ายถิ่น	เพศ	
	ชาย	หญิง
ไป-กลับทุกวัน	51.2 (22)	49.6 (62)
ไป-กลับทุกอาทิตย์	4.7 (2)	1.6 (2)
ไป-กลับทุกเดือน	11.6 (5)	17.6 (22)
ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเมือง	32.6 (14)	31.2 (39)
รวม	100 (43)	100 (125)

$$\chi^2 = 1.99533$$

$$\text{Sig.} = 0.5734$$

ตารางที่ 9 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานเด็กกับกลุ่มอายุของแรงงานเด็ก

รูปแบบการย้ายถิ่น	กลุ่มอายุ		
	11-13 ปี	14-16 ปี	17-19 ปี
ไป-กลับทุกวัน	88.9 (8)	54.9 (45)	40.3 (3)
ไป-กลับทุกอาทิตย์	-	2.4 (2)	2.5 (2)
ไป-กลับทุกเดือน	-	12.2 (10)	22.1 (17)
ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเมือง	11.1 (1)	30.5 (25)	35.1 (27)
รวม	100.0 (9)	100.0 (82)	100.0 (77)

$$\chi^2 = 10.26836$$

$$\text{Sig.} = 0.1138$$

2.1.6 เปรียบเทียบตามลักษณะหรือประเภทของงานที่ทำ

ผลการวิเคราะห์พบว่า แรงงานเด็กที่ทำงานก่อสร้าง มักจะเข้ามาทำงานแบบไป-กลับทุกวัน และพบว่าแรงงานเด็กที่ทำงานโรงงานก็นิยมเดินทางไป-กลับทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 69.4 มีเพียงร้อยละ 22.4 ของแรงงานเด็กที่ทำงานในเขตเมืองแล้วพักอาศัยอยู่ในเขตเมือง อีกร้อยละ 8.2 ไป-กลับทุกเดือน ซึ่งพบว่าแรงงานเด็กที่ทำงานโรงงานนี้มีรูปแบบการเข้ามาทำงานในเขตเมืองคล้ายคลึงกับกลุ่มที่ทำงานร้านค้า นั่นคือ

นิยมพักอาศัยอยู่ในเขตเมืองถึงร้อยละ 45.0 และร้อยละ 35.0 ไป-กลับทุกวัน อีกร้อยละ 20.0 ไป-กลับทุกเดือน ส่วนกลุ่มที่เข้ามาทำงานด้านบริการ เช่น พนักงานเสิร์ฟ ปั่นน้ำมัน เป็นต้น นิยมเข้ามาทำงานแบบไป-กลับทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาคือ พักอยู่ในเมืองและไปกลับทุกเดือน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และ 22.0 ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ประเภทหรือลักษณะของงานที่ทำความสัมพันธ์กับรูปแบบการย้ายเข้ามาทำงานในเขตเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 10 และ 11

ตารางที่ 10 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานเด็กกับระดับการศึกษา

รูปแบบการย้ายถิ่น	ระดับการศึกษา			
	ประถมศึกษา	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	สูงกว่ามัธยมปลาย
ไป-กลับทุกวัน	54.0 (75)	29.2 (7)	33.3 (1)	50.0 (1)
ไป-กลับทุกอาทิตย์	2.2 (3)	-	33.3 (1)	-
ไป-กลับทุกเดือน	15.1 (21)	20.8 (5)	33.4 (1)	-
ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเมือง	28.8 (40)	50.0 (12)	-	50.0 (1)
รวม	100.0 (139)	100.0 (12)	100.0 (3)	100.0 (2)

$$\chi^2 = 20.79205$$

$$\text{Sig.} = 0.0136$$

ตารางที่ 11 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานเด็กกับลักษณะของงานที่ทำ

รูปแบบการย้ายถิ่น	ประเภทของงานที่ทำ			
	ก่อสร้าง	โรงงาน	ร้านค้า	บริการ
ไป-กลับทุกวัน	88.9 (8)	69.4 (34)	35.0 (21)	42.0 (21)
ไป-กลับทุกอาทิตย์	-	-	-	8.0 (4)
ไป-กลับทุกเดือน	-	8.2 (4)	20.0 (12)	22.0 (11)
ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเมือง	11.1 (1)	22.4 (11)	45.0 (27)	28.0 (14)
รวม	100.0 (9)	100.0 (49)	100.0 (60)	100.0 (50)

$$\chi^2 = 30.32731$$

$$\text{Sig.} = 0.0004$$

2.1.7 เปรียบเทียบตามจำนวนแรงงานในครัวเรือน

ด้วยผู้วิจัยคิดว่าภาระที่แรงงานเด็กจะย้ายเข้ามาทำงานในเขตเมืองได้นั้น ส่วนหนึ่งน่าจะเกี่ยวข้องกับการที่ครัวเรือนมีจำนวนแรงงานมากพอที่จะดำเนินกิจกรรมได้ แต่จากผลการศึกษาพบว่าแรงงานเด็กที่เข้ามาทำงานแบบไปเช้ากลับเย็นนั้น ส่วนมากเป็นกลุ่มที่มีแรงงานในครัวเรือนจำนวนน้อยคือ 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 รองลงมาได้แก่กลุ่มแรงงานเด็กที่พักอาศัยอยู่ในเมืองและกลับทุกเดือนคิดเป็นร้อยละ 25.5 และ 15.7 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มที่มีแรงงานครัวเรือนน้อย ทั้งในกลุ่มแรงงานเด็กที่มีจำนวนแรงงาน

ในครัวเรือนมากคือ 4-6 คน และ 7 คนขึ้นไป ก็มีรูปแบบ (Pattern) คล้ายคลึงกันคือ เป็นกลุ่มที่เดินทางไป-กลับทุกวัน,พักอาศัยอยู่ในเมืองและไปกลับทุกเดือน เป็นส่วนมากตามลำดับ และพบว่าจำนวนแรงงานของครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเข้ามาทำงานของแรงงานเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานเด็กกับจำนวนแรงงานในครัวเรือน

รูปแบบการย้ายถิ่น	จำนวนแรงงานเด็กในครัวเรือน		
	1-3 คน	4-6 คน	7 คนขึ้นไป
ไป-กลับทุกวัน	56.9 (29)	45.2 (42)	54.2 (13)
ไป-กลับทุกอาทิตย์	2.0 (1)	2.2 (2)	4.2 (1)
ไป-กลับทุกเดือน	15.7 (8)	14.0 (13)	25.0 (6)
ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเมือง	25.5 (13)	38.7 (36)	16.7 (4)
รวม	100.0 (51)	100.0 (93)	100.0 (24)

$$\chi^2 = 6.61780$$

$$\text{Sig.} = 0.3576$$

2.1.8 เปรียบเทียบตามแหล่งรายได้ของครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า แรงงานเด็กที่เข้ามาทำงานในเขตเมืองที่ครัวเรือนมีแหล่งรายได้จากการเกษตรส่วนมากถึงร้อยละ 54.5 พักอาศัยอยู่ในเขตเมือง มีเพียงร้อยละ 27.3 ที่ไปกลับทุกวัน ส่วนแรงงานเด็กที่ครัวเรือนมีรายได้จากการเป็นกรรมกรรับจ้างนั้น พบว่า ร้อยละ 55.1 เข้ามาทำงานแบบไป-กลับทุกวัน มีร้อยละ 28.1 ที่พักอยู่ในเมืองและร้อยละ 13.5 ที่ไปกลับทุกเดือน เช่นเดียวกับแรงงานเด็กที่ครัวเรือนมีแหล่งรายได้จากการค้าและอุตสาหกรรมในครัวเรือน ที่ส่วนมากเข้ามาทำงานแบบไปเช้า-กลับเย็นไป-กลับทุกเดือน, และพักอยู่ในเมือง เป็นร้อยละตามลำดับ ซึ่งไม่แตกต่างกับกลุ่มครัวเรือนที่ไม่มีอาชีพ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ก็พบว่า แหล่งรายได้ของครัวเรือนแรงงานเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการย้ายออกมาทำงานในเขตเมืองของแรงงานเด็กอย่างมีนัยสำคัญ ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานเด็กกับแหล่งรายได้ของครัวเรือน

รูปแบบการ การย้ายถิ่น	แหล่งรายได้ของครัวเรือน						
	ไม่มี	เกษตรกรรม	กรรมกร	ค้าขาย	อุตสาหกรรม	ค่าเช่า	อื่น ๆ
ไป-กลับทุกวัน	50.0 (11)	27.3 (6)	55.1 (49)	77.8 (7)	60.0 (3)	-	40.0 (8)
ไป-กลับทุกอาทิตย์	-	-	3.4 (3)	11.1 (1)	-	-	-
ไป-กลับทุกเดือน	27.3 (6)	18. (4)	13.5 (12)	-	20.0 (1)	100.0 (1)	15.0 (3)
ตั้งบ้านเรือน อยู่ในเมือง	22.7 (5)	54.5 (11)	28.1 (25)	11.1 (1)	20.0 (1)	-	45.0 (9)
รวม	100.0 (22)	100.0 (22)	100.0 (89)	100.0 (9)	100.0 (5)	100.0 (1)	100.0 (20)

2.1.9 เปรียบเทียบตามขนาดที่ดินถือครองของครัวเรือน

ขนาดที่ดินถือครองน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อการออกมาทำงานในเขตเมืองของแรงงานเด็ก ดังนั้นจึงนำปัจจัยดังกล่าวมาพิจารณาพร้อมกับรูปแบบการย้ายเข้ามาทำงานในเขตเมือง ซึ่งผลการศึกษาพบว่าแรงงานเด็กที่ครัวเรือนไม่มีที่ดินทำกินนั้นเข้ามาทำงานในเขตเมืองแบบไป-กลับทุกวัน คิดเป็นร้อยละมากที่สุด คือ 61.4 รองลงมาได้แก่กลุ่มที่มาพักอาศัยตั้งถิ่นฐานในเมือง คิดเป็นร้อยละ 21.1 ขณะที่อีกร้อยละ 12.3 เป็นกลุ่มแรงงานเด็กที่ไปกลับทุกเดือน ซึ่งรูปแบบ (pattern) ดังกล่าวเกิดขึ้นเช่นเดียวกับแรงงานเด็กที่ครัวเรือนมีขนาดถือครองที่ดิน 1-9 ไร่ และ 10-19 ไร่ จากผลการศึกษาเป็นที่น่าสนใจเห็นว่า แรงงานเด็กที่ครัวเรือนมีขนาดถือครองที่ดินสูงคือ 20-29 ไร่ และ 30 ไร่ขึ้นไป มักจะเข้ามาพักอาศัยอยู่ในเขตเมืองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.2 และ 43.8 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์กับรูปแบบการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมืองของแรงงานเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานเด็กกับขนาดที่ดินถือครอง

รูปแบบการย้ายถิ่น	ประเภทของงานที่ทำ				
	ไม่มี	1-9 ไร่	10-19 ไร่	20-29 ไร่	>30ไร่
ไป-กลับทุกวัน	61.3 (35)	55.9 (19)	50.0 (19)	26.1 (6)	31.3 (5)
ไป-กลับทุกสัปดาห์	5.3 (3)	-	2.6 (1)	-	-
ไป-กลับทุกเดือน	12.3 (7)	14.7 (5)	23.7 (9)	8.7 (2)	25.0 (4)
ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเมือง	21.1 (12)	29.4 (10)	23.7 (9)	65.2 (15)	43.2 (7)
รวม	100.0 (57)	100.0 (34)	100.0 (38)	100.0 (23)	100.0 (16)

$$\chi^2 = 24.50582$$

$$\text{Sig.} = 0.0173$$

2.1.10 เปรียบเทียบตามอาชีพหลักของครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า แรงงานเด็กที่ครัวเรือนมีอาชีพทำการเกษตร รับจ้าง (กรรมกร) และทำการค้า มีรูปแบบการเข้ามาทำงานในเมืองไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แรงงานเด็กจากครัวเรือนข้างต้นนิยมมาทำงานแบบไปเช้า-กลับเย็นเป็นส่วนมาก รองลงมา คือ เข้ามาพักอาศัยตั้งถิ่นฐานในเขตเมือง และไป-กลับทุกเดือนตามลำดับ ซึ่งอาชีพหลักของครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการย้ายเข้ามาทำงานในเขตเมืองของแรงงาน เด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการย้ายถิ่นกับประเภทของงานที่ทำ

รูปแบบการย้ายถิ่น	ประเภทของงานที่ทำ			
	เกษตรกรรม	รับจ้าง	ค้าขาย	อื่น ๆ
ไป-กลับทุกวัน	41.7 (40)	61.1 (33)	62.5 (10)	50.0 (1)
ไป-กลับทุกอาทิตย์	1.0 (1)	5.6 (3)	-	-
ไป-กลับทุกเดือน	15.6 (15)	14.8 (8)	18.8 (3)	50.0 (1)
ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเมือง	41.7 (40)	18.5 (10)	18.8 (3)	-
รวม	100.0 (96)	100.0 (54)	100.0 (16)	100.0 (2)

$$\chi^2 = 15.65633$$

$$\text{Sig.} = 0.0744$$

2.2. ประเภทของงานที่ทำ

2.2.1 เปรียบเทียบกับเพศ

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของงานที่แรงงานเด็กทำกับเพศของแรงงานเด็กพบว่าเพศชายเลือกทำงานประเภทงานบริการต่าง ๆ ได้แก่ ร้านอาหาร สถานบริการน้ำมัน และอื่น ๆ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละสูงสุด ในขณะที่เพศหญิงเลือกทำงานตามร้านค้าต่างๆ เช่น ร้านขายเสื้อผ้า ขายของชำ และห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละสูงสุด รองลงมาสำหรับในกลุ่มเพศชาย คือ งานตามร้านค้า ในกลุ่มเพศหญิง คือ งานในโรงงานต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าประเภทของงานมีความสัมพันธ์กับเพศของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 16

ตารางที่ 16 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของงานที่ทำกับเพศของแรงงานเด็ก

ประเภทของงาน	เพศ	
	ชาย	หญิง
งานก่อสร้าง	4.7 (2)	5.6 (7)
งานโรงงาน	14.0 (6)	34.9 (44)
งานร้านค้า	27.8 (12)	38.1 (48)
งานบริการ	53.5 (23)	21.4 (27)
รวม	100.0 (43)	100.0 (126)

$$\chi^2 = 16.8878$$

$$\text{Sig.} = 0.0007$$

2.2.2 เปรียบเทียบตามอายุ

จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มอายุ 11-19 ปี และ 20-24 ปี เลือกงานประเภทร้านค้าคิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ 34.7 และ 40.9 ตามลำดับ ประเภทของงานอันดับสองในกลุ่มอายุ 11-19 ปี คืองานบริการ ในกลุ่มอายุ 20-24 ปี คือ งานโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 29.9 และ 31.8 ตามลำดับ และพบว่าประเภทของงานที่ทำไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอายุ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของงานที่ทำกับอายุของแรงงานเด็ก

ประเภทของงาน	กลุ่มอายุ (ปี)		
	11-13	14-16	17-19
งานก่อสร้าง	-	6.1 (5)	5.1 (4)
งานโรงงาน	11.1 (1)	32.9 (27)	28.2 (22)
งานร้านค้า	33.3 (3)	37.8 (31)	33.3 (26)
งานบริการ	55.6 (5)	23.2 (19)	33.3 (26)
รวม	100.0 (9)	100.0 (82)	100.0 (78)

$$\chi^2 = 5.77490$$

$$\text{Sig} = 0.4489$$

2.2.3 เปรียบเทียบตามระดับการศึกษา

จากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป ไม่มีผู้ใดทำงานประเภทงานก่อสร้างและงานโรงงาน แรงงานเด็กที่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา เลือกทำงานประเภทร้านค้า คิดเป็นร้อยละสูงสุด รองลงมาคืองานประเภทงานโรงงาน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 35.7 และ 32.1 ตามลำดับ แรงงานเด็กที่มีการศึกษาระดับมัธยมต้น ทำงานประเภทงานบริการคิดเป็นร้อยละสูงสุดในขณะที่แรงงานเด็กที่มีระดับการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทำงานในร้านค้าคิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ร้อยละ 50.0 และ 66.7 ตามลำดับและผู้ที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เลือกทำงานเพียง 2 ประเภทคืองานด้านบริการและงานร้านค้า นอกจากนี้ยังพบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับประเภทของงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 18

ตารางที่ 18 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของงานกับระดับการศึกษาของแรงงานเด็ก

ประเภทของงาน	ระดับการศึกษา			
	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
งานก่อสร้าง	6.4 (9)	-	-	-
งานโรงงาน	32.1 (45)	20.8 (5)	-	-
งานร้านค้า	35.7 (50)	29.2 (7)	66.7 (2)	50.0 (1)
งานบริการ	25.7 (36)	50.0 (12)	33.3 (1)	50.0 (1)
รวม	100.0 (140)	100.0 (24)	100.0 (3)	100.0 (2)

$$\chi^2 = 9.8724$$

$$\text{Sig.} = 0.3609$$

2.2.4 เปรียบเทียบกับอาชีพหลักของพ่อแม่

จากการวิเคราะห์พบว่า อาชีพหลักของพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับประเภทของงานที่แรงงานเด็กทำอยู่ในปัจจุบันอยู่นี้สำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่า แรงงานเด็กที่ครัวเรือนมีอาชีพเกษตรกรรมเข้าทำงานประเภทร้านค้าคิดเป็นร้อยละสูงสุด ในขณะที่แรงงานเด็กครัวเรือนมีอาชีพรับจ้างเข้าทำงานในงานบริการต่างๆ คิดเป็นร้อยละสูงสุด เช่นเดียวกันกับแรงงานเด็กที่ครัวเรือนมีอาชีพหลักในการค้าขาย คือ คิดเป็นร้อยละ 43.3, 40.7 และ 37.5 ตามลำดับ ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของงานกับอาชีพหลักของพ่อแม่

ประเภทของงาน	อาชีพ			
	เกษตรกรรม	รับจ้าง	ค้าขาย	อื่น ๆ
งานก่อสร้าง	4.1 (4)	9.3 (5)	-	-
งานโรงงาน	32.0 (31)	27.8 (15)	25.0 (4)	-
งานร้านค้า	43.3 (42)	22.2 (12)	37.5 (6)	-
งานบริการ	20.6 (20)	40.7 (22)	37.5 (6)	100.0 (2)
รวม	100.0 (97)	100.0 (54)	100.0 (16)	100.0 (2)

$$\chi^2 = 17.4097$$

$$\text{Sig.} = 0.0427$$

2.2.5 เปรียบเทียบกับขนาดที่ดินถือครอง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า แรงงานเด็กที่ครัวเรือนที่มีที่ดินถือครองเฉลี่ย 1-9 ไร่, 20-29 ไร่ และ 30 ไร่ขึ้นไป เป็นกลุ่มที่ทำงานประเภทร้านค้าคิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ร้อยละ 44.1, 47.8 และ 56.3 ตามลำดับ ในขณะที่แรงงานเด็กที่ครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินถือครองเลย ทำงานประเภทงานบริการคิดเป็นร้อยละสูงสุด และแรงงานเด็กที่ครัวเรือนที่มีที่ดิน 10-19 ไร่ ทำงานประเภทงานโรงงานเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 40.4 และ 35.9 ตามลำดับ และพบว่าประเภทของงานไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดที่ดินถือครองของครัวเรือนแรงงานเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 20

ตารางที่ 20 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของงานกับขนาดที่ดินถือครอง

ประเภทของงาน	ขนาดที่ดิน (ไร่)				
	0-9	1-9	10-19	20-29	30 ขึ้นไป
งานก่อสร้าง	10.5 (6)	-	7.7 (3)	-	-
งานโรงงาน	24.6 (14)	29.4 (10)	35.9 (14)	30.4 (7)	31.3 (5)
งานร้านค้า	24.6 (14)	44.1 (15)	28.2 (11)	47.8 (11)	56.3 (9)
งานบริการ	40.4 (23)	26.5 (9)	28.2 (11)	21.7 (5)	12.5 (2)
รวม	100.0 (57)	100.0 (34)	100.0 (39)	100.0 (23)	100.0 (16)

$$X^2 = 18.7935$$

$$\text{Sig.} = 0.0936$$

2.2.6 เปรียบเทียบตามแหล่งรายได้ของครัวเรือน

เมื่อพิจารณาจากการเปรียบเทียบของงานกับแหล่งรายได้ของครัวเรือนแรงงานเด็ก พบว่าแรงงานเด็กครัวเรือนที่ไม่มีรายได้จากแหล่งอื่นเลย ทำงานประเภทงานบริการคิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ร้อยละ 39.1 ในขณะที่แรงงานเด็กที่ครัวเรือนมีรายได้จากการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนทั้งหมดทำงานในโรงงานต่าง ๆ และแรงงานเด็กที่ครัวเรือนมีรายได้จากการเกษตร การรับจ้างทั่วไปและการค้าขาย มีการทำงานในประเภทต่าง ๆ ในอัตราที่ใกล้เคียงกัน และยังพบว่าประเภทของงานนี้มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับแหล่งรายได้ของครัวเรือน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 21

ตารางที่ 21 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของงานกับแหล่งรายได้ของครัวเรือน

ประเภท ของงาน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน						
	ไม่มี	เกษตร	รับจ้าง	ค้าขาย	อุตสาหกรรมใน ครัวเรือน	ค่าเช่า	อื่น ๆ
งานก่อสร้าง	-	-	9.0 (8)	11.1 (1)	-	-	-
งานโรงงาน	30.4 (7)	45.5 (10)	24.7 (22)	33.3 (3)	100.0 (5)	-	15.0 (3)
งานร้านค้า	30.4 (7)	45.5 (10)	33.7 (30)	22.2 (2)	-	100.0 (1)	50.0 (10)
งานบริการ	39.1 (9)	9.1 (2)	32.6 (29)	33.3 (3)	-	-	35.0 (7)

$$\chi^2 = 30.8930$$

$$\text{Sig.} = 0.0296$$

3. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม

3.1 การประกอบอาชีพของครัวเรือน

การประกอบอาชีพของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะออกมาทำงานภายนอกหมู่บ้านนั้นพบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ยังมีการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม และเป็นการประกอบอาชีพที่ยังไม่มีการพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่เท่าใดนัก แต่เมื่อมีการออกมาทำงานนอกหมู่บ้าน พบว่า มีการพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ลักษณะการประกอบอาชีพของครัวเรือนแรงงานเด็กก่อนและหลังออกมาทำงานนอกหมู่บ้าน

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ก่อนออกไปทำงาน		หลังออกมาทำงาน	
	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรรมที่ไม่ใช้เทคโนโลยี	146	86.4	136	80.0
เกษตรกรรมที่ใช้เทคโนโลยี	23	13.6	33	19.5
รวม	196	100.0	196	100.0

จากการศึกษาด้านผลกระทบเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของครัวเรือนแรงงานเด็กในช่วงก่อนและหลังจากที่แรงงานเด็กมารับจ้างในเขตเมือง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการประกอบอาชีพ ประเด็นที่เด่นชัดได้แก่ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ เช่น รถแทรกเตอร์ ปูส สมาชิกในครัวเรือนออกไปหารับจ้างนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น และแรงงานเด็กก็มีการหาความรู้พิเศษเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันพบว่าแรงงานเด็กคิดจะเปลี่ยนอาชีพน้อยลง เช่นเดียวกับครัวเรือนของแรงงานเด็กก็มี การเลี้ยงวัวควายน้อยลงด้วย ศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 23

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบผลกระทบด้านการประกอบอาชีพของครัวเรือน ก่อนและหลัง
การออกมาทำงานของแรงงานเด็ก

ข้อความ	ก่อนออกมาทำงาน			ปัจจุบัน		
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ ตอบ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ ตอบ
1. ครัวเรือนมีที่ดินเพียงพอทำ การเกษตร	56.8 (96)	43.2 (73)	-	57.4 (97)	42.6 (72)	-
2. ใช้รถแทรกเตอร์ไถยืมดิน	18.3 (31)	81.7 (138)	-	32.5 (55)	67.5 (114)	-
3. มีการปรับปรุงดินเพื่อการ เพาะปลูก	29.0 (49)	69.2 (117)	1.8 (3)	34.3 (58)	63.9 (108)	1.8 (3)
4. ใช้ปุ๋ยเคมี	68.0 (115)	32.0 (54)	-	69.8 (118)	30.2 (51)	-
5. เข้าที่นา-ไร่	17.8 (30)	81.7 (138)	0.6 (1)	16.6 (28)	82.2 (139)	1.2 (2)
6. สมาชิกในครัวเรือนรับจ้างใน การเกษตร	53.2 (90)	45.6 (77)	1.2 (2)	37.9 (64)	60.9 (103)	1.2 (2)
7. สมาชิกในครัวเรือนรับจ้าง นอกการเกษตร	56.2 (95)	43.8 (74)	-	74.0 (125)	26.0 (44)	-
8. มีการเลี้ยงควาย-วัวใน ครัวเรือน	66.9 (113)	33.1 (56)	-	59.8 (101)	39.6 (67)	0.6 (1)
9. เห็นว่าอาชีพทำนาเหมาะสม กับท่าน	60.4 (102)	39.1 (66)	0.6 (1)	58.0 (98)	41.4 (70)	0.6 (1)
10. เห็นว่าอาชีพทำนาทำให้รวย	27.8 (47)	71.6 (121)	0.6 (1)	21.3 (36)	78.1 (132)	0.6 (1)
11. เคยคิดเปลี่ยนอาชีพ	76.3 (129)	22.5 (38)	1.2 (2)	68.0 (115)	30.8 (52)	1.2 (2)
12. หาความรู้พิเศษ (ขับรถ, ช่าง ฯลฯ)	30.8 (52)	68.6 (116)	0.6 (1)	42.6 (72)	56.2 (95)	1.2 (2)

3.2 ความมั่นคงในฐานะ

เกี่ยวกับความมั่นคงฐานะของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการออกมาทำงานนั้น พบว่า ช่วงก่อนออกมาทำงานและหลังจากมาทำงานแล้ว แรงงานเด็กที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมืองส่วนใหญ่ยังฐานะอยู่ในระดับต่ำทั้งก่อนและหลังการทำงานซึ่งคิดเป็นร้อยละ 98.8 และ 98.2 ตามลำดับศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แสดงจำนวน ร้อยละของแรงงานเด็ก จำแนกตามความมั่นคงในฐานะก่อนและหลังออกมาทำงาน

ความมั่นคงในฐานะ	ก่อนออกมาทำงาน		ปัจจุบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	167	98.8	166	98.2
ระดับสูง	2	1.2	3	1.8

จากการศึกษาพบว่าแรงงานเด็กส่วนใหญ่มีเงินในการใช้จ่ายและเก็บออมมากขึ้นหลังจากออกมาทำงานรับจ้างแต่ในขณะเดียวกันก็พบว่าจำนวนแรงงานเด็กที่เป็นหนี้สินมีเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่ามีหนี้สินเนื่องมาจากต้องการมีสิ่งต่างๆให้ทัดเทียมเพื่อนร่วมงานและค่าใช้จ่ายในเมืองมีมากกว่าเมื่ออยู่ในหมู่บ้าน เป็นต้น ศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 25

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบความมั่นคงในฐานะของแรงงานเด็กก่อนและหลังออกมาทำงาน

ข้อความ	ก่อนออกมาทำงาน			ปัจจุบัน		
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ ตอบ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ ตอบ
1. มีเงินเหลือเก็บออม	30.8 (52)	69.2 (117)	-	52.1 (88)	47.3 (80)	0.6 (1)
2. มีเงินใช้จ่ายคล่อง	19.5 (33)	79.9 (135)	0.6 (1)	53.3 (90)	46.2 (78)	0.6 (1)
3. มีหนี้สิน	27.2 (46)	72.2 (122)	0.6 (1)	33.7 (57)	65.7 (111)	0.6 (1)
4. สมาชิกซื้อของให้พ่อแม่ เช่น ที่วี ฯลฯ	6.5 (11)	93.5 (158)	-	29.0 (49)	71.0 (120)	-
5. มีสัตว์ใช้งานเพิ่มขึ้น	16.0 (27)	84.0 (142)	-	20.7 (35)	79.3 (134)	-

3.3 สถานภาพของแรงงาน

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับสถานภาพของแรงงานเด็กเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการออกมารับจ้าง พบว่าแรงงานเด็กส่วนใหญ่เป็นที่ยอมรับนับถือของผู้คนเพิ่มมากขึ้น มีความเชื่อมั่นตนเองมากขึ้น ได้ทำสิ่งใหม่ๆ พ่อแม่เกรงใจมากขึ้น และมีอิสระในการพูดและทำมากขึ้นแต่การร่วมกิจกรรมกับชุมชนและการมีเวลาว่างส่วนตัวลดลง ขณะเดียวกันก็เห็นว่าได้ทำงานสบายขึ้นศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 26-

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบสภาพของแรงงานเด็กก่อนและหลังออกมาทำงาน

ข้อความ	ก่อนออกมาทำงาน			ปัจจุบัน		
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ ตอบ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ ตอบ
1. เป็นที่ขอมรับนับถือ	34.9 (59)	63.3 (107)	1.8 (3)	53.8 (91)	44.4 (75)	1.8 (3)
2. มีคนมาขอคำปรึกษา	23.7 (40)	74.0 (125)	2.4 (4)	42.6 (72)	55.0 (93)	2.4 (4)
3. มีคนไปมาหาสู่เยี่ยมเยียน	68 (115)	29.6 (50)	2.4 (4)	65.1 (110)	32.5 (55)	2.4 (4)
4. มีความเชื่อมั่นในตนเอง มากขึ้น	44.4 (75)	53.8 (91)	1.8 (3)	84.6 (143)	13.6 (23)	1.8 (3)
5. พ่อ-แม่พี่น้องเกรงใจ	18.9 (32)	79.9 (135)	1.2 (2)	45.0 (76)	53.8 (98)	1.8 (3)
6. มีเวลาร่วมกิจกรรมในชุมชน	69.8 (118)	28.4 (48)	1.8 (3)	68.0 (68)	58.0 (98)	1.8 (3)
7. อีสาระในการพูดคุย-ทำอะไร ก็ได้	50.3 (85)	47.9 (81)	1.8 (3)	68.0 (115)	30.2 (51)	1.8 (3)
8. มีเวลาว่าง	71.0 (120)	27.8 (47)	1.2 (2)	43.8 (74)	55.8 (93)	1.2 (2)
9. ได้ทำสิ่งใหม่ ๆ	25.4 (43)	69.2 (117)	5.3 (9)	62.7 (106)	32.0 (54)	5.3 (9)
10. ทำงานสบาย ไม่หนัก	71.0 (120)	26.6 (45)	2.4 (4)	56.8 (96)	40.8 (69)	2.4 (4)
11. ครอบครัวมีความสุข พออยู่ พอกิน	87.0 (147)	11.2 (19)	1.8 (3)	85.2 (144)	13.0 (22)	1.8 (3)

เมื่อพิจารณาถึงระดับของสถานภาพของแรงงานเด็ก พบว่า ก่อนและหลังออกมาทำงานสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างก็ยังคงอยู่ในระดับต่ำเหมือนกัน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 97.6 ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 แสดงจำนวน ร้อยละของแรงงานเด็ก สถานภาพจำแนกตามกลุ่ม

ระดับสถานภาพ	ก่อนออกมาทำงาน		ปัจจุบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	165	97.6	16.5	97.6
ระดับสูง	2	1.2	2	1.2
ไม่ตอบ	2	1.2	2	1.2
รวม	169	100.0	169	100.0

3.4 ผลกระทบของการที่แรงงานเด็กเข้ามาทำงานในเขตเมืองที่มีต่อครอบครัว

3.4.1 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า แรงงานเด็กที่เข้ามาทำงานในเขตเมืองส่วนใหญ่แบ่งรายได้ส่วนหนึ่งให้แก่ครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ เงินรายได้ดังกล่าวบางส่วนนำไปใช้จ่ายภายในครอบครัว บางส่วนนำไปใช้สำหรับปรับปรุงซ่อมแซมหรือต่อเติมบ้านเรือน บางส่วนนำไปใช้จ่ายแรงงานเพื่อทำงานในไร่นา

เมื่อพิจารณาถึงฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวของแรงงานเด็ก พบว่าส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น กล่าวคือ สามารถใช้จ่ายได้อย่างคล่องตัวขึ้น ซื้อของใช้และสิ่งฟุ่มเฟือยต่าง ๆ ได้บ่อยครั้งขึ้น

3.4.2 ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของครัวเรือน

ก่อนออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน แรงงานเด็กทั้งหมดเป็นแรงงานส่วนหนึ่งของการประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน เช่น ช่วยปักดำ เก็บเกี่ยว ตลอดจนการเลี้ยงควาย และทำงานบ้านตามกำลังความสามารถ แต่หลังจากเข้ามารับจ้างทำงานในเขตเมืองพบว่าส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพของครัวเรือนลดน้อยลง กล่าวคือแรงงานเด็กจะช่วยเหลือกิจกรรมในไร่นาหรืองานอื่น ๆ ของครัวเรือนเฉพาะในวันหยุดเท่านั้น ในกรณีที่แรงงานพักอยู่กับนายจ้างในเมือง การช่วยทำงานต่าง ๆ ก็เลิกไป โดยมียี่หรือน้องเป็นผู้รับผิดชอบงานต่าง ๆ แทน

3.5 ผลกระทบของการย้ายถิ่นออกมาทำงานนอกหมู่บ้านของแรงงานเด็ก

3.5.1 ผลกระทบด้านภาวะเจริญพันธุ์

ตามทัศนะของผู้นำและพ่อแม่แรงงานเด็กเห็นว่า ปัจจุบันคนหนุ่มสาวส่วนใหญ่แต่งงานเมื่ออายุ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งในอดีตนิยมแต่งงานเมื่ออายุได้เพียง 15-17 ปีเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับทั้งจากในโรงเรียนและจากสังคมภายนอกที่ได้สัมผัสมาจากการออกไปทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับทั้งจากในโรงเรียนและจากสังคมภายนอกที่ได้สัมผัสมาจากการออกไปทำงาน จากการศึกษาพ่อแม่ กลุ่มตัวอย่างที่มีบุตรออกมาทำงานในเมือง ซึ่งมีอายุระหว่าง 15-19 ปี พบว่าบุตรของตนยังไม่คิดที่จะแต่งงาน ทั้งที่พ่อแม่บางรายต้องการให้บุตรของตนแต่งงานมีครอบครัวเป็นของตนเอง เพื่อลดภาระของพ่อแม่ลงบ้าง และต้องการให้บุตรสามารถตั้งตัวได้เร็วขึ้น

สาเหตุที่แรงงานเด็กยังไม่คิดเรื่องแต่งงานตามทัศนะของพ่อแม่ เห็นว่าอาจเนื่องมาจากการได้พบเห็นสิ่งใหม่ ๆ ในสังคมเมือง ทำให้รู้สึกต้องการที่จะสนุกสนานกับสิ่งเหล่านั้นให้นาน ๆ โดยไม่ต้องมีภาระใด ๆ

เกี่ยวกับทัศนะต่อภาวะเจริญพันธุ์ของแรงงานเด็กตามความคิดเห็นของพ่อแม่และผู้ว่านั้น มีบางส่วนที่เห็นแตกต่างกันออกไปจากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น กลุ่มดังกล่าวนี้เห็นว่าแรงงานเด็กที่ออกมาทำงานในเมืองมีการแต่งงานเมื่ออายุยังน้อย เมื่อเทียบกับในอดีตคือ แต่งงานเมื่ออายุประมาณ 16-17 ปี ทั้งนี้เนื่องมาจากแรงงานเด็กได้เห็นและรู้จักเพื่อนต่างเพศมากขึ้น ได้รับอิทธิพลต่าง ๆ จากสังคมภายนอกมากขึ้น พ่อแม่มีอิทธิพลทาง

ความคิดของเด็กน้อยลง เมื่อเปรียบเทียบกับอดีตไม่สามารถขึ้นหรือควบคุมได้ดีมากเหมือนก่อน ซึ่งการแต่งงานเมื่ออายุน้อยยังส่งผลถึงปัญหาการหย่าร้างที่พบว่ามีมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งสาเหตุของการหย่าร้าง กลุ่มดังกล่าวแสดงความคิดเห็นว่าอาจเนื่องมาจาก

1. การแต่งงานที่เร็วเกินไป คู่สมรสยังไม่เป็นผู้ใหญ่เพียงพอ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ด้วยตนเอง

2. ภาวะเศรษฐกิจที่ต้องดิ้นรน มีการแยกกันไปทำงานตามที่ต่าง ๆ เพื่อเลี้ยงชีพ ทำให้ต่างฝ่ายได้มีโอกาสพบปะเพื่อนต่างเพศ ซึ่งอาจส่งผลให้รู้สึกชอบพอกันได้

3.5.2 ผลกระทบทางด้านสังคม

แรงงานเด็กส่วนใหญ่ยังคงมีส่วนร่วมในกิจกรรมงานบุญประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ ของหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงอยู่เช่นเดิม ทั้งนี้เนื่องมาจากในระยะหลัง ๆ คนในหมู่บ้านออกมาทำงานในเขตเมืองมากขึ้น ดังนั้น การจัดงานประเพณีต่าง ๆ ส่วนใหญ่จึงกำหนดให้ตรงกับวันหยุดหรือวันเสาร์-อาทิตย์ เพื่อให้คนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมมาก ๆ

ด้านอุปนิสัยและความประพฤติของแรงงานเด็กก่อนและหลังเข้ามาทำงานในเขตเมืองพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน แต่ในบางรายพ่อแม่มีความเห็นว่าลูกมีความเป็นผู้ใหญ่ทั้งทางด้านความคิดและการกระทำมากขึ้น

4. ความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดให้ระดับคะแนนความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ของกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีระดับคะแนนต่ำ กลุ่มปานกลางและกลุ่มสูง ซึ่งมีคะแนนระหว่าง 0-22, 23-45 และ 46-77 ตามลำดับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 93.5 ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 แสดงจำนวน ร้อยละของแรงงานเด็ก จำแนกตามระดับคะแนนความคิดเห็น
ต่อภาวะเจริญพันธุ์

ระดับคะแนนความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับต่ำ (0-22)	2	1.2
ระดับปานกลาง (23-45)	9	5.3
ระดับสูง (46-77)	158	93.5
รวม	169	100.0

4.1 เปรียบเทียบตามเพศ

เมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์กับเพศของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ต่างมีความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 94.4 และ 90.7 ตามลำดับ แต่พบว่าเพศไม่ได้มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 29

ตารางที่ 29 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์กับเพศ

ระดับคะแนนความเห็น	เพศ	
	ชาย	หญิง
ระดับต่ำ	2.3 (1)	0.8 (1)
ระดับปานกลาง	7.0 (3)	4.8 (6)
ระดับสูง	90.7 (39)	94.4 (119)

$$\chi^2 = 0.0792$$

$$\text{Sig.} = 0.6129$$

4.2 เปรียบเทียบตามกลุ่มอายุ

จากการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 11-29 และ 20 ปีขึ้นไป มีความเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 95.2 และ 81.8 ตามลำดับ รองลงมาคือ เห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 4.1 และ 13.6 ตามลำดับ และพบว่าช่วงอายุมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์กับกลุ่มอายุ

ระดับความเห็น	กลุ่มอายุ (ปี)		
	11-13	14-16	17-19
ระดับต่ำ	11.1 (1)	-	1.3 (1)
ระดับปานกลาง	-	7.3 (6)	3.8 (3)
ระดับสูง	88.9 (8)	92.7 (76)	94.9 (74)

$$X^2 = 9.92481$$

$$\text{Sig.} = 0.0417$$

4.3 เปรียบเทียบตามระดับการศึกษา

จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป มีความเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์อยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 100.0 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และระดับประถมศึกษาตามลำดับ และพบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อภาวะเจริญ

พันธ์ ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธ์ ศึกษาตารางที่ 31

ตารางที่ 31 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธ์กับระดับการศึกษา

ระดับความคิดเห็น	ระดับการศึกษา			
	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ระดับต่ำ	1.4 (2)	-	-	-
ระดับปานกลาง	5.7 (8)	4.2 (1)	-	-
ระดับสูง	92.9 (130)	95.8 (23)	100.0 (3)	100.0 (2)

$$X^2 = 0.8235$$

$$\text{Sig.} = 0.9914$$

4.4 เปรียบเทียบตามประเภทของงาน

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับลักษณะหรือประเภทของงานที่แรงงานเด็กทำอยู่ในปัจจุบัน พบว่าแรงงานเด็กที่ทำงานประเภทต่าง ๆ นั้นต่างก็มีความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธ์ในระดับสูง โดยกลุ่มที่ทำงานก่อสร้างมีความคิดเห็นในระดับสูงดังกล่าวคิดเป็นร้อยละสูงสุด รองลงมาคือ กลุ่มงานบริการ กลุ่มงานโรงงานและกลุ่มงานร้านค้าตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100.0, 98.0, 96.0 และ 86.7 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธ์ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับประเภทของงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 32

ตารางที่ 32 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์กับประเภท
ของงาน

ระดับความคิดเห็น	ประเภทของงาน			
	ก่อสร้าง	โรงงาน	ร้านค้า	บริการ
ระดับต่ำ	-	-	1.7 (1)	2.0 (1)
ระดับปานกลาง	-	4.0 (2)	11.7 (7)	-
ระดับสูง	100.0 (9)	96.0 (48)	86.7 (52)	98.0 (49)

$$\chi^2 = 9.4178 \quad \text{Sig.} = 0.1514$$

4.5 เปรียบเทียบตามจำนวนแรงงานของครัวเรือน

ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนระหว่าง 1-3 คน, 4-6 คน และ 7 คนขึ้นไป ต่างมีระดับความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 94.1, 93.6 และ 91.7 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่าจำนวนแรงงานในครัวเรือนของแรงงานเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์กับจำนวน
แรงงานของครัวเรือน

ระดับความคิดเห็น	จำนวนแรงงานของครัวเรือน		
	1 - 3	4 - 6	7 - 9
ระดับต่ำ		2.1 (2)	- -
ระดับปานกลาง	5.9 (3)	4.3 (4)	8.3 (2)
ระดับสูง	94.1 (48)	93.6 (88)	91.7 (22)

$$X^2 = 2.24616$$

$$\text{Sig.} = 0.6906$$

4.6 เปรียบเทียบตามแหล่งรายได้ของครัวเรือน

พบว่าครัวเรือนของแรงงานเด็กที่มีรายได้เกษตรกรรมอาชีพค้าขายรับจ้าง
อุตสาหกรรมในครัวเรือนและมีรายได้จากค่าเช่า มีความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ใน
ระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 100.0 สำหรับอาชีพอื่น ๆ ยังคงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง
คิดเป็นร้อยละสูงสุดเช่นกัน และพบว่า ความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ และแหล่งรายได้
ของครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อันไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง
ไว้ ศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 34

ตารางที่ 34 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์กับแหล่งรายได้ของครัวเรือน

ระดับความคิดเห็น	แหล่งรายได้						
	ไม่มี	เกษตร	รับจ้าง	ค้าขาย	อุตสาหกรรมในครัวเรือน	ค้าเช่า	อื่น ๆ
ระดับต่ำ	4.3 (1)	-	1.1 (1)	-	-	-	-
ระดับปานกลาง	17.4 (4)		3.4 (3)	-	-	-	10.2 (2)
ระดับสูง	78.3 (18)	100.0 (22)	95.5 (85)	100.0 (9)	100.0 (5)	100.0 (1)	90.0 (18)

$$X^2 = 13.1436$$

$$\text{Sig.} = 0.3587$$

4.7 เปรียบเทียบตามขนาดที่ดินถือครอง

จากการวิเคราะห์พบว่า แรงงานเด็กที่ครัวเรือนไม่มีที่ดินถือครองเป็นของตนเอง แรงงานเด็กที่ครัวเรือนมีที่ดินตั้งแต่ 1-9 ไร่, 10-19 ไร่, 20-29 ไร่ และ 30 ไร่ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 96.5, 85.3, 97.4, 87.0 และ 100.0 ตามลำดับ และพบว่าความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับขนาดที่ดินถือครอง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 35

ตารางที่ 35 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์กับขนาดที่ดิน
ถาวร

ระดับความคิดเห็น	ขนาดที่ดิน (ไร่)				
	0-9	1-9	10-19	20-29	30 ขึ้นไป
ระดับต่ำ	—	2.9 (1)	—	4.3 (1)	—
ระดับปานกลาง	3.5 (2)	11.8 (4)	2.6 (1)	8.7 (2)	—
ระดับสูง	96.5 (55)	85.3 (29)	97.4 (38)	87.0 (20)	100.0 (16)

$$\chi^2 = 9.6024$$

$$\text{Sig.} = 0.2940$$

4.8 เปรียบเทียบงานอาชีพหลักของพ่อแม่

พบว่าอาชีพหลักของพ่อแม่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่าครัวเรือนแรงงานเด็กทุกกลุ่มอาชีพที่ทำการศึกษามีได้แก่ อาชีพเกษตรกรรมรับจ้างทั่วไป ค้าขายและอื่นๆ ต่างมีความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 90.7, 98.1, 93.8 และ 100.0 ตามลำดับ ศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 36

ตารางที่ 36 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์กับอาชีพหลักของพ่อแม่

ระดับความคิดเห็น	อาชีพ			
	เกษตรกรรม	รับจ้าง	ค้าขาย	อื่น ๆ
ระดับต่ำ	-	1.9 (1)	6.3 (1)	-
ระดับปานกลาง	9.3 (9)	-	-	-
ระดับสูง	90.7 (88)	98.1 (53)	93.8 (15)	100.0 (2)

$$X^2 = 11.7405$$

$$\text{Sig.} = 0.0680$$

4.9 รูปแบบการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานของแรงงานเด็กกับความเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ของแรงงานเด็กร่วมกับรูปแบบการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมือง พบว่า แรงงานเด็กที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมืองทุกประเภท มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์อยู่ในระดับสูง กล่าวคือ กลุ่มที่ไปกลับทุกวัน แรงงานเด็กมีความเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์อยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 94.0 รองลงมาคือ กลุ่มที่มาตั้งถิ่นฐานในเขตเมือง คิดเป็นร้อยละ 92.5 แต่อย่างไรก็ตามตัวแปรทั้งสองก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 37

ตารางที่ 37 วิเคราะห์ตามความสัมพันธ์ความระหว่างความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ของ
แรงงานเด็ก กับรูปแบบของการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมืองของแรง
งานเด็ก

ระดับความคิดเห็น ต่อภาวะเจริญพันธุ์	รูปแบบการย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน			
	ไป-กลับ ทุกวัน	ไป-กลับ ทุกสัปดาห์	ไป-กลับ ทุกเดือน	ตั้งบ้านเรือน ในเขตเมือง
ระดับต่ำ	1.2 (1)	- -	- -	1.6 (1)
ระดับปานกลาง	4.8 (4)	-	3.7 (1)	5.7 (3)
ระดับสูง	94.0 (79)	100.0 (4)	96.3 (26)	92.4 (49)

$$\chi^2 = 0.97264 \quad \text{Sig.} = 0.9866$$

4.10 วิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ของแรงงานเด็ก

4.10.1 เปรียบเทียบตามประเภทหรือลักษณะของงานที่ทำ

ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่าแรงงานเด็กที่เข้ามาทำงานในเขตเมืองนั้น ไม่ว่าจะทำงานลักษณะใดก็ตาม น่าจะมีความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว พบว่า แรงงานเด็กที่ทำงานลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ของคะแนนความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์อยู่ในระดับสูง โดยกลุ่มแรงงานเด็กที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์สูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนดังกล่าวระหว่างกลุ่ม พบว่า แรงงานเด็กที่ทำงานลักษณะต่าง ๆ มีความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 4 ที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 38

ตารางที่ 38 วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ เปรียบเทียบตามลักษณะงานที่ทำ

ลักษณะงานที่ทำ	ค่าเฉลี่ย (x)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
ก่อสร้าง	55.7778	7.9809
โรงงานอุตสาหกรรม	61.8800	6.3972
ร้านค้า	57.8500	10.1661
บริการ	61.7000	10.2165

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Square	D.F	Mean Square
ระหว่างกลุ่ม	758.1624	3	252.7208
ภายในกลุ่ม	13726.9856	165	83.1939

F = 3.0377

Sig. = 0.0307

4.10.2 เปรียบเทียบตามรูปแบบการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมืองของแรงงานเด็ก

รูปแบบการเข้ามาทำงานในเขตเมืองของแรงงานเด็กไม่น่าจะมีส่วนทำให้แรงงานเด็กมีความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ต่างกัน ดังนั้น จึงทำให้การวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ของแรงงานเด็กที่มีรูปแบบการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานต่างกัน ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์อยู่ในระดับสูงทุกรูปแบบการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมือง กลุ่มที่ไป-กลับระหว่างบ้านกับที่ทำงานทุกเดือน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ 61.2593 แต่เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า กลุ่มแรงงานเด็กที่มีรูปแบบการย้ายถิ่นแตกต่างกันมีคะแนนความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 5 ที่ตั้งไว้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 39

ตารางที่ 39 วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นต่อภาวะเจริญพันธุ์เปรียบเทียบ
ที่สืบตามรูปแบบการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตเมือง

รูปแบบการย้ายถิ่น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
ไป-กลับทุกวัน	59.8214	9.7377
ไป-กลับทุกสัปดาห์	60.2500	2.0616
ไป-กลับทุกเดือน	61.2593	6.6540
ตั้งถิ่นฐานในเขตเมือง	60.1509	9.9506